

2023-10-24 Nr. NV-2597

<div>ĮSTATYMŲ PROJEKTAI</div> <div>Nr.: (TAP-23-1277(2)) (TAIS-23-11234(3))</div>		<div>DĖL UŽIMTUMO ĮSTATYMO NR. XII-2470 2, 4, 5-1, 16, 17, 20, 24, 25, 30-1, 30-2, 31, 32, 35, 38, 39-3, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 48-1, 50 STRAIPSNIŲ IR IV SKYRIAUS PAKEITIMO ĮSTATYMO, CIVILINIO PROCESO KODEKSO 627, 628, 663 IR 736 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 95, 362-1, 589 STRAIPSNIŲ IR PRIEDO PAKEITIMO BEI 96-1 STRAIPSNIO PRIPAŽINIMO NETEKUSIU GALIOS ĮSTATYMO, STATYBOS ĮSTATYMO NR. I-1240 KETVIRTOJO SKIRSNIO PAVADINIMO IR 22-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, MOKESČIŲ ADMINISTRAVIMO ĮSTATYMO NR. IX 2112 40-1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, VALSTYBĖS ĮMONĖS IGNALINOS ATOMINĖS ELEKTRINĖS DARBUOTOJŲ PAPILDOMŲ UŽIMTUMO IR SOCIALINIŲ GARANTIJŲ ĮSTATYMO NR. IX-1541 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, GARANTIJŲ DARBUOTOJAMS JŲ DARBDAVIUI TAPUS NEMOKIAM IR ILGALAIKIO DARBO IŠMOKŲ ĮSTATYMO NR. XII-2604 1 IR 3-1 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 9-2 STRAIPSNIU ĮSTATYMO, VALSTYBINĖS DARBO INSPEKCIJOS ĮSTATYMO NR. IX-1768 PAPILDYMO 13-2 STRAIPSNIU ĮSTATYMO, NEDARBO SOCIALINIO DRAUDIMO ĮSTATYMO NR. IX-1904 7 IR 15 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ</div>		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	Pasirenkama ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2023-10-17 2023-10-24	Pasirenkama ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Įgyvendina Vyriausybės programą	Pasirenkama ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMOS PROBLEMOS

Projektais siekiama:

- **Griežtinti atsakomybę už nelegalų darbą ir padidinti dirbančių legaliai** (Vyriausybės programos 131.7 p.)

Šiuo metu darbdaviams taikomos baudos už nelegalų ir nedeklaruotą darbą yra vienos mažiausių Europos Sąjungoje, nėra veiksmingos, atgrasančios ir nedidintos 11 metų (dabar darbdaviui už nelegaliai dirbusį asmenį gali būti skiriama bauda nuo 868 iki 2896 Eur, už pakartotinį pažeidimą – nuo 2896 iki 5792 Eur). Nustatomų įdarbinimo tvarkos pažeidimų daugėja. Valstybinė darbo inspekcija (VDI) 2022 m. atliko 4,2 tūkst. nelegalaus darbo patikrinimų, jų metu nustatyta beveik 2 tūkst. nelegalių darbuotojų. Reikalavimas turėti skaidriai dirbančio ID kodą galioja tik statybvietėse.

- **Viešinti informaciją apie darbdavių padarytus nelegalaus darbo ir kitus darbo teisės aktų pažeidimus**

Šiuo metu asmuo gali patikrinti, ar darbdavys, pas kurį ketinama įsidarbinti, atitinka minimalius patikimo mokesčių mokėtojo kriterijus, nustatytus Mokesčių administravimo įstatyme, tačiau nėra galimybės patikslinti, už kurį konkretų darbo teisės aktų pažeidimą yra baustas fizinis ar juridinis asmuo (VDI interneto svetainėje ši informacija neskelbiama). Tokios informacijos viešinimas būtų tikslingas ir pažeidimų prevencijos tikslais.

- **Spręsti skolų išieškojimo problemas, skatinti skolininkus įsiliesti į darbo rinką**

Esama skolų išieškojimo tvarka nėra efektyvi, išskaitų dydžiai neskatina įsidarbinti ir gražinti skolas (dabar iš uždirbančio MMA išskaitoma 20-30 proc. darbo užmokesčio, iš uždirbančio daugiau nei MMA – 50 proc. darbo užmokesčio). Antstolių informacinėje sistemoje yra apie 200 tūkst. skolininkų, apie 1,3 mln. aktyvių bylų, kurių suma siekia virš 4 mlrd. Eur. 63 proc. skolų bylų priklauso valstybės institucijoms (daugiausia VMI). Lietuva pirmauja pagal dalį namų ūkių, kurie yra skurdo rizikoje dėl įsiskolinimų. 2022 m. buvo išieškota tik 6 proc. visų skolų. 7 iš 10 skolininkų nedirba arba dirba nelegaliai. 75 proc. skolininkų teigia, kad dirbti legaliai neapsimoka dėl taikomų didelių išskaitų. 58 proc. skolininkų (73 tūkst.) yra 35-54 m. amžiaus. 26 tūkst. asmenų turi bedarbio ir skolininko statusą. Todėl reikia sprendimų, kurie paskatintų nedirbančius skolininkus dirbti ir gražinti skolas.

- **Padidinti skolininkų paskutinio būsto apsaugą**

Pagal esamą tvarką, jei 4 tūkst. Eur siekianti skola negali būti išieškota per 18 mėn., ji gali būti išieškoma iš skolininko paskutinio būsto, kuriame jis gyvena. Ši riba fiksuota ir nekeista nuo 2018 m. Todėl paskutinį būstą teoriškai galėtų

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMONS FORMA

prarasti apie 40 proc. skolininkų.

• Efektyvinti užimtumo rėmimo sistemą

Yra iškilęs poreikis užtikrinti ES valstybės pagalbos taisyklių taikymą remiamojo įdarbinimo priemonėms, numatyti galimybę Garantinio fondo ir Ilgalaikio darbo išmokų fondo lėšas panaudoti Aktyvios darbo rinkos politikos priemonėms (toliau – ADRP priemonės) ir į šį procesą įtraukti socialinius partnerius, racionaliau naudoti mokymuisi skiriamą paramą, padidinti priemones įgyvendinančių darbdavių skaidrumą, kompensuoti darbo rinkai besirengiančių asmenų kelionės į konsultacinius užsiėmimus išlaidas, mažinti administracinę našą paramos darbo vietoms steigti ar pritaikyti subsidijos gavėjams ir kt.

Rengėjų iškeltos problemos aktualios, esminės, pagrįstos išsamia statistine informacija, atliktų apklausų, tyrimų duomenimis, kitų ES šalių pavyzdžiais (dėl baudų už nelegalų darbą (kitose ES šalyse jos žymiai didesnės¹); dėl skolų išieškojimo (kitose ES šalyse nustatytos aukštesnės neišskaičiuojamų pajamų ribos, daugelyje šalių iš MMA skolos neišskaitomos); dėl pažeidėjų už darbo teisės pažeidimus viešinimo – Prancūzijos, Slovakijos ir Vengrijos reguliavimas būtų artimiausias Lietuvai).

PROBLEMŲ SPRENDIMO PRIEMONĖS

Užimtumo įstatyme:

1. Didinamos baudos už nelegalų ir nedeklaruotą darbą, užsieniečių įdarbinimo pažeidimus (nuo 2024-07-01)

Siūloma už nelegalaus darbo pažeidimą darbdaviui taikyti šias baudas:

- **2-3 proc. darbdavio bendrųjų metinių pasaulinių pajamų (apyvartos);** min bauda – 3 MMA (2 772 Eur) dydžio už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį, maks. – 0,5 mln. Eur. **Jei apyvartos dydžio nustatyti negalima arba jis mažesnis nei 300 MMA, bauda būtų nuo 3 iki 12 MMA, t.y. nuo 2 772 iki 11 088 Eur (dabar – nuo 868 iki 2 896 Eur už kiekvieną asmenį);**
- **4-6 proc. nuo metinės apyvartos už pakartotinį pažeidimą;** min bauda – 6 MMA (5 544 Eur) už kiekvieną nelegaliai dirbusį asmenį, maks. – 1 mln. Eur. Jei apyvartos dydžio nustatyti negalima arba jis mažesnis nei 300 MMA, bauda būtų nuo 6 iki 24 MMA, t.y. nuo 5 544 iki 22 176 Eur (dabar – nuo 2 896 iki 5 792 Eur už kiekvieną asmenį);
- **jeigu darbdavys įformins įdarbinimą ir sumokės sulygtą atlyginimą, bet ne mažiau kaip 3 MMA, būtų taikoma 3 MMA (2 772 Eur) dydžio bauda,** o jei jau buvo baustas per pastaruosius 2 metus – 6 MMA (5 544 Eur) dydžio bauda.

Už nedeklaruotą darbą (darbuotojų darbo laiko apskaitos netvarkymą, nepažymėtus viršvalandžius, darbą švenčių, poilsio dieną, darbo laiką naktį) bauda didinama nuo 200-600 Eur iki 1–3 MMA (924-2772 Eur), o už pakartotinį pažeidimą nuo 600-1200 Eur iki 3–5 MMA (2772-4620 Eur) bei numatoma prievolė sumokėti darbuotojui ne mažesnę, kaip 1 MMA dydžio atlyginimą.

Taip pat didinamos baudos už kitus smulkius pažeidimus, neteisingai pranešant apie įdarbintus užsieniečius, užsieniečių įdarbinimo reikalavimų ir informavimo apie komandiruotus užsieniečius nevykdymą, neteisingų duomenų apie įdarbintą / komandiruotą užsieniečių pateikimą.

Administracinių nusižengimų kodekse (toliau – ANK) didinamos baudos už nelegalų darbą darbdaviams – fiziniams asmenims (taip pat ir ūkininkams) ir atsakingiems vadovams. Dabar numatyta, kad nelegalus darbas užtraukia 1000–5000 Eur baudą. Apatinė baudos riba darbdaviui – fiziniam asmeniui padidinama iki 2000 Eur, o darbdaviui – juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui – iki 1500 Eur.

Taip pat papildomai numatoma, kad *nelegalus darbas atliekant statybos darbus* užtraukia baudą statytojui (užsakovui) – fiziniam asmeniui nuo 500 iki 1100 Eur, juridinio asmens vadovui – nuo 1500 iki 5000 Eur. Už pakartotinį pažeidimą fiziniam asmeniui nuo 1100 iki 2550 Eur, juridinio asmens vadovui – nuo 5000 iki 6000 Eur. Kai nelegaliai statybos darbus atlieka trečiosios šalies pilietis, darbdaviui fiziniam asmeniui būtų skiriama 2000-5000 Eur bauda, darbdavio juridinio asmens vadovui ar kitam atsakingam asmeniui – 1500-5000 Eur. Už pakartotinį pažeidimą – 5000-6000 Eur.

2. Papildoma nelegalaus darbo sąvoka – nelegaliu darbu būtų laikomas ne tik darbas, kai darbdavys nesudaro darbo sutarties raštu ir (arba) nepraneša prieš dieną „Sodrai“ apie priėmimą į darbą, bet ir trečiosios šalies piliečio darbas, kai jis neturi teisės būti ir gyventi ir (arba) dirbti Lietuvoje ir (arba) neturi galiojančio skaidriai dirbančio asmens ID, jei privalu, jį turėti, arba ID kode užšifruojamus duomenis pagrindžiančių dokumentų, kai ID kodas negali būti suformuotas.

Nelegaliu darbu atliekant statybos darbus būtų laikomi statybos darbai, kuriuos atlieka fiziniai asmenys, neturintys

¹ 2019 m. duomenimis Estijoje juridiniams asmenims taikoma sankcija už nelegalų darbą 3 200 Eur, kas sudaro ~5 MMA Estijoje; Kroatijoje juridiniams asmenims taikoma sankcija už nelegalų darbą nuo 9 338 Eur iki 20 010 Eur, kas sudaro nuo 15 iki 32 MMA Kroatijoje; Prancūzijoje taikoma sankcija už nelegalų darbą nuo 6 980 Eur iki 75 000 Eur, kas sudaro nuo 4,2 iki 45,5 MMA Prancūzijoje.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

galiojančio skaidriai dirbančio asmens ID, kai privalu jį turėti, arba ID kode užšifruojamus duomenis pagrindžiančių dokumentų tais atvejais, kai ID kodas negali būti suformuotas. Statytojui (užsakovui) ar jo vienam įgaliotam rangovui būtų taikomos analogiškos baudos.

3. Numatomos paskatos nelegaliai dirbantiems asmenims pranešti apie nelegalaus ar nedeklaruoto darbo faktą.

Darbdavys įpareigojamas sumokėti nelegaliai dirbusiam asmeniui sulygtą atlyginimą už faktiškai dirbtą laikotarpį, ne mažesnę kaip 3 MMA dydžių, taip pat, jeigu nelegaliai dirbo trečiosios šalies pilietis, apmokėti visas numatytų sumų pervedimo į šalį, į kurią grįžo ar buvo grąžintas trečiosios šalies pilietis, išlaidas bei trečiosios šalies piliečio grąžinimo išlaidas, o nedeklaruotą darbą dirbusiam darbuotojui – sumokėti atlyginimą ne mažiau kaip 1 MMA dydžio. Be to, būtų išsaugomas bedarbio statusas ir nereikėtų grąžinti išmokėtos nedarbo draudimo išmokos.

4. Peržiūros darbo rinkoje papildomai remiamų asmenų kategorijos, kad būtų užtikrintas ES valstybės pagalbos taisyklių taikymas remiamojo įdarbinimo priemonėms ir atitiktų Reglamento² nuostatas dėl nepalankias sąlygas darbo rinkoje turinčių asmenų (t.y. asmenys su negalia, nekvalifikuoti bedarbiai, bedarbiai, kurie paskutinius 6 mėn. nedirbo arba nevykdė savarankiškos veiklos; vyresni kaip 50 metų bedarbiai (dabar 45 m.); pirmą kartą darbo veiklą pradedantys bedarbiai, kvalifikaciją įgiję ne daugiau kaip prieš 2 metus; 16-24 metų bedarbiai (dabar bedarbiai iki 29 m.), vaiko motina arba tėvas, vaiko globėjas, rūpintojas ir asmenys, faktiškai vieni auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 m. arba vaiką (įvaikį) su negalia iki 18 m.). Pakeistos ir patikslintos asmenų grupės nemažintų bedarbių galimybių dalyvauti remiamojo įdarbinimo priemonėse. Su Reglamento nuostatomis suderinami ir darbdaviams mokami subsidijų dydžiai.

5. Sudaroma galimybė socialiniams partneriams (Trišalei tarybai) spęsti dėl lėšų iš Garantinio fondo ir iš Ilgalaikio darbo išmokų fondo panaudojimo ADRP priemonėms finansuoti. Darbuotojams atleistiems dėl įmonės bankroto, taip pat atleistiems ilgalaikiams darbuotojams (dirbusiems 5, 10, 20 metų) galėtų būtų siūlomas perkvalifikavimas ir/ar subsidijuojamas įdarbinimas.

6. Atsisakoma stipendijos mokėjimo užimtiems asmenims ir numatomi apribojimai asmenims pakartotinai dalyvauti įdarbinimo subsidijuojant priemonėje, ribojant subsidijavimą to paties asmens dirbančio pas tą patį darbdavį ir ribojant subsidijavimo terminą. Bus užtikrintas racionalesnis valstybės lėšų panaudojimas.

7. Sudaromas galimybės darbo rinkai besirengiantiems asmenims taikyti paramos judumui priemonę ir kompensuoti kelionės į konsultacinius užsiėmimus išlaidas.

8. Suderinamos sąvokos su naujuoju Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymu ir atliekami kiti redakciniai patikslinimai.

Civilinio proceso kodekso pakeitimais siekiama palengvinti skolininkams skolų mokėjimo našta, kad jiems būtų naudinga dirbti legaliai (nuo 2024-07-01)

1. Mažinami skolų išskaitų iš darbo užmokesčio ir kitų pajamų dydžiai:

- **iki MMA – 10 proc.** (vietoj 20-30 proc.; vaikų išlaikymo ir žalos sveikatai atvejais – 30 proc.);
- **tarp 1 MMA ir 2 MMA – 30 proc.** (nauja papildoma pakopa; vaikų išlaikymo ir žalos sveikatai atvejais – 50 proc.);
- **virš 2 MMA – 50 proc.** (vietoj išskaitymo iš dalies virš 1 MMA).

2. Nustatomos vadinamosios „skolininko atostogos“

Antstoliui suteikiama teisė sustabdyti išieškojimą iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų iki 12 mėn. per 5 metų laikotarpį, bet ne daugiau kaip 2 kartus per 5 metus, kai Užimtumo tarnyba pateiks dokumentą dėl išieškojimo iš skolininko, kuris paskutinius 6 mėn. nedirbo ir pradėjo dirbti. Skolininkų prašymų sustabdyti pinigų sumų išieškojimą nagrinėjimo tvarką nustatys Užimtumo tarnybos direktorius, suderinęs su teisingumo ministru.

3. Prailginimas terminas, kada pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą – 12 mėn. vietoj šiuo metu nustatytų 6 mėn.

4. Užtikrinama didesnė skolininko paskutinio būsto, kuriame jis gyvena, apsauga.

Siūloma padidinti skolos ribą, virš kurios galima išieškoti iš paskutinio būsto, nuo 4 tūkst. Eur iki 10 MMA (9 240 Eur) ir prailginti skolos grąžinimo laikotarpį nuo 18 mėn. iki 36 mėn.

Valstybinės darbo inspekcijos įstatyme numatoma, kad VDI, siekdama pažeidimų prevencijos ir asmenų, siekiančių įsidarbinti, bei darbuotojų informavimo tikslais, savo interneto svetainėje vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus nustatyta tvarka viešina informaciją apie darbdavių (fizinių ir juridinių asmenų) padarytus teisės aktų pažeidimus.

Statybos įstatymo pakeitimais numatoma prievolė turėti ID kodą visiems statybos darbus atliekantiems asmenims, t.y. ne tik „statybvietėse“. Statybos darbus galės atlikti tik asmenys, kurie turi ID Kodą arba, kai jiems kodas negali būti suformuotas, – kode užšifruojamus duomenis pagrindžiančius dokumentus. Statybvietėje esantiems kitiems asmenims, neatliekantiems statybos darbų, išlieka pareiga statytojo (užsakovo) ar jo vieno įgalioto rangovo nustatyta tvarka

² 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

užregistruoti atvykimo į statybvietai pradžios laiką ir priežastį ir turėti statytojo (užsakovo) ar jo vieno įgalioto rangovo nustatytą identifikavimo priemonę.

Valstybės įmonės Ignalinos atominės elektrinės darbuotojų papildomų užimtumo ir socialinių garantijų įstatyme patikslinamos nuostatos, kad atleisti iš darbo darbuotojai arba atleidžiamų ar atleistų iš darbo darbuotojų nedirbantys darbingi darbingo amžiaus šeimos nariai, įsiregistravę Užimtumo tarnyboje nebūtų laikomi darbo rinkoje papildomai remiamais asmenimis, tačiau jie galėtų dalyvauti ADRP priemonėse kaip pvz., vyresni kaip 50 m. bedarbiai arba bedarbiai, kurie paskutinius 6 mėn. nedirbo pagal darbo sutartį arba savarankiškai ir kt.).

Garantijų darbuotojams ir darbdaviui tapus nemokiam ir Ilgalaikio darbo išmokų įstatymas suderinamas su Užimtumo įstatymu, suteikiant galimybę iš GF ir IDIF fondų lėšų finansuoti ADRP Užimtumo tarnyboje registruotiems bedarbiams. Trišalė taryba, atsižvelgdama į prognozuojamą asmenų skaičių ir lėšų poreikį ADRP priemonėms finansuoti, ne vėliau kaip iki einamųjų metų rugpjūčio 31 d. bendru sutarimu galės priimti sprendimus dėl konkrečios iš fondų skiriamos lėšų sumos. Taip pat numatoma, kad 2024 metais sprendimas dėl lėšų konkrečioms ADRP priemonėms finansuoti gali būti priimtas neviršijant 1 mln. Eur iš kiekvieno fondo.

Nedarbo socialinio draudimo įstatymas patikslinamas numatant nedarbo draudimo išmokos grąžinimą ne tik nelegalaus darbo, bet ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos atveju, taip pat patikslinama, kad išmokėtos nedarbo draudimo išmokos grąžinti nereikės tuo atveju, jeigu bedarbis, kuris dirba nelegalų darbą, apie tai praneš bent vienai kontrolę vykdančiai institucijai (VDI, VMI, FNTT, policijai) ir bendradarbiaus su šiomis institucijomis iki jos priims nutarimą.

Mokesčių administravimo įstatyme atliekamas redakcinis patikslinamas atsisakant nuorodos į ANK straipsnį, kuris yra panaikinamas.

ĮGYVENDINIMAS

Įstatymai įsigalioję 2024 m. liepos 1 d., išskyrus kai kurias Užimtumo įstatymo nuostatas (dėl negalios sąvokų, užimtumo priemonių ir kt.), kurios įsigalioję nuo 2024 m. sausio 1 d. Numatytos Užimtumo įstatymo ir CPK taikymo pereinamosios nuostatos.

Iki 2024 m. birželio 30 d. SADM turės parengti ir priimti įgyvendinamuosius teisės aktus, vyriausiasis valstybinis darbo inspektorius turės priimti Informacijos apie juridinių ir fizinių asmenų padarytus teisės pažeidimus viešinimo Valstybinės darbo inspekcijos interneto svetainėje tvarką, Užimtumo tarnybos direktorius – Skolininkų prašymų sustabdyti pinigų sumų išieškojimą nagrinėjimo tvarką.

Įgyvendinant darbdavių (juridinių ir fizinių asmenų) padarytų nelaimingų atsitikimų darbe, darbuotojų saugos ir sveikatos, norminių darbo teisės aktų pažeidimų viešinimą bus automatizuotas duomenų ir informacijos perkėlimas iš VDI informacinės sistemos į VDI interneto svetainę.

CPK pakeitimo įstatymo projektui įgyvendinti reikės tam tikrų Antstolių informacinės sistemos bei Užimtumo tarnybos informacinės sistemos pakeitimų. Preliminari lėšų suma, reikalinga informacinių sistemų keitimui: Antstolių informacinei sistemai – apie 10 tūkst. Eur, o Užimtumo tarnyba informacinės sistemos atnaujinimus įtrauks į vykdomus informacinės sistemos atnaujinimo projektus.

Remiamojo įdarbinimo ir paramos judumui priemonės bus finansuojamos iš SADM skirtų asignavimų.

STEBĖSENA

Rodikliai, kuriais bus stebimas pakeitimų, susijusių nelegaliu darbu, įgyvendinimas, yra nustatyti Įtraukios darbo rinkos plėtros programos pažangos priemonėje „Tobulinti kovos su nelegaliu ir nedeklaruotu darbu priemones“:

- „Elektroninėmis priemonėmis identifikuojamų statybvietai dirbančiųjų dalis nuo visų dirbančiųjų, procentai“ (siektina reikšmė 2025 m. IV ketv. – 80 proc.). Šis rodiklis yra įtrauktas į Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą „Naujos kartos Lietuva“, papildomai nustatoma, kad statybos sektoriuje iki 2025-12-31 bus atlikta kasmet 1400 planinių patikrinimų ir dar 30 proc. neplaninių patikrinimų.

- „Nelegalaus darbo kontrolės rezultatyvumas, procentai“ (siektina reikšmė 2025 m. – 39 proc.; 2030 m. – 42 proc.).

VDI stebimas „Nelegalaus darbo kontrolės pakankamumas, proc.“ (nelegalaus darbo atvejų, kurie įteisinti atlikus nelegalaus darbo patikrinimus, santykis su asmenų, dirbusių nelegaliai, skaičiumi).

Rengėjai prognozuoja, kad jei bent 2 tūkst. asmenų pradėtų dirbti legaliai, valstybės biudžetą papildytų apie 6,5 mln. Eur per metus sumokėdami mokesčius.

Dėl CPK pakeitimų yra numatyta atlikti keičiamo reguliavimo poveikio ex post vertinimą, kuriame bus įvertinta, ar išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydžių pakeitimas padidino į darbo rinką grįžtančių nedirbančių ir pajamų negaunančių skolininkų skaičių ir prisidėjo prie nelegalaus darbo ir nedeklaruotos savarankiškos veiklos mažėjimo. Ex post vertinimo laikotarpis – 4 metai nuo pakeitimų įsigaliojimo. Vertinimas turės būti atliktas per 9 mėn.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Rengiant projektus konsultuotasi su Valstybine darbo inspekcija, Užimtumo tarnyba, savivaldybių atvejo vadybininkais, socialiniais darbuotojais, antstolių ir kreditorių atstovais, Nacionaliniu skurdo mažinimo organizacijų tinklu.

Projektai svarstyti su Trišalės tarybos socialiniais partneriais (darbdaviais ir profesinėmis sąjungomis) 2023 m. rugpjūčio 3, 10 ir 24 d. Darbo santykių komisijos posėdžiuose ir 2023 m. rugsėjo 5 d. Trišalės tarybos posėdyje.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Suderinta be pastabų su AM, EM, ŠMSM, FM, ŽŪM, Konkurencijos taryba, VDI, profesinių sąjungų organizacijomis (Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija, LPS „Solidarumas“, Respublikine jungtine profesine sąjunga).

Buvo gautos ir įvertintos TM, EIM, VRM, Konkurencijos tarybos, Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos, Policijos departamento, Registrų centro, Užimtumo tarnybos, VSDF valdybos, Lietuvos bankų asociacijos, Lietuvos antstolių rūmų, Lietuvos kredito valdymo įmonių asociacijos, Lietuvos verslo konfederacijos, Lietuvos prekybos įmonių asociacijos, Lietuvos statybininkų asociacijos, Finansinių paslaugų įmonių asociacijos FINCO pastabos ir pasiūlymai.

Darbdavių organizacijos Trišalėje taryboje (Asociacija Investors' Forum, Lietuvos pramonininkų konfederacija, Lietuvos darbdavių konfederacija, Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmai, Žemės ūkio rūmai) nutarė, kad projektams galėtų pritarti, jeigu:

- ✓ apie įdarbintą asmenį „Sodrai“ būtų privalu pranešti ne prieš dieną, o iki darbo pradžios;
- ✓ baudos už nelegalų darbą būtų skaičiuojamos ne nuo metinės apyvartos, o visiems vienodo dydžio – nuo 3 iki 12 MMA (2 772 – 11 088 Eur);
- ✓ „skolininko atostogos“ truktų ne 12 mėn., o 6 mėn.;
- ✓ išskaitų iš darbo užmokesčio mažinimas būtų taikomas tik įsiskolinusiems, kurie ilgą laiką nedirbo, o ne visiems, kurie dirba ir dabar moka;
- ✓ apribojimas išieškoti iš skolininko paskutinio būsto būtų sumažintas nuo 15 MMA (13 860 Eur) iki 8 MMA (7 392 Eur);
- ✓ terminas, per kurį negalima išieškoti iš skolininkui priklausančio paskutinio būsto, sutrumpėtų nuo 36 mėn. iki 24 mėn.

Projektai svarstyti 2023-10-17 ir 2023-10-24 tarpinstituciniuose pasitarimuose. Dėl TM ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pateiktų pastabų buvo organizuoti papildomi pasitarimai spalio 17, 18 ir 23 d., dėl EIM pastabų – spalio 19 d. Projektai patikslinti pagal TM ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas ir pasiūlymus, suderinti darbo tvarka.

Atsižvelgiant į tai, kad pažeidėjų viešinimo klausimas turėtų būti sprendžiamas sistemiškai (reikėtų pakeitimų Viešojo administravimo įstatyme), siūlomas protokolinis sprendimas, kuriuo Ekonomikos ir inovacijų ministerija įpareigojama iki 2024 m. vasario 1 d. įvertinti situaciją dėl priežiūros institucijų skelbiamos informacijos apie nustatytus pažeidimus ir taikomas poveikio priemonės ir pateikti siūlymus dėl teisinio reguliavimo tobulinimo.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Įstatymų projektai įtraukti į Seimo rudens sesijos programą (lapkričio mėn.)

Siūlome įstatymų projektus svarstyti Vyriausybės posėdyje (B dalyje).

PAŽYMĄ PARENGĖ

Aušra Gratulevičienė

Socialinės politikos grupė, patarėja